

11. februar 2010

Folkesjelen i hardangerbunad

Protestene mot den fremskredne planen for bygging av en kraftlinje over Hardangerfjorden illustrerer ulike sider ved vår norske folkesjel.

Uberørt natur

Argumentet mot kraftledningen er at den vil medføre et uopprettelig (?) inngrep i uberørt natur av verdensklasse. Prosjektet er derfor ansvarsløst og moralsk forkastelig, og vil med stor sannsynlighet også redusere turistnæringens grunnlag. Slik lyder det denne gangen.

Forrige gang det var snakk om et spenn over Hardangerfjordens indre ble prosjektet feiret som et forskjønnende element som vil øke turistenes interesse for området. Da gjaldt det et linestrekk med en bro hengende under – Hardangerbroen. Ja, faktisk var entusiasmen så stor at innvendinger med hensyn til kostnadene sett i forhold til det svake trafikkgrunnlaget ble imøtegått med at broen vil være så attraktiv som turistmål at den vil generere sin egen trafikk.

Hvorfor denne dramatisk kontrasten mellom på den ene siden oppbud til folkereisning mot en nesten usynlig kraftlinje, og på den andre hyllest til et virkelig dominerende inngrep i det samme landskapet? Jeg vet ikke svaret, men tilbyr et par forslag.

Kan det tenkes at det egentlig ikke dreier seg om å beskytte uberørt natur, men at mange oppfatter dristige broer spontant som vakre, mens det å se elegansen i dristige høyspentledninger i større grad er forbeholdt de langt færre som verdsetter de tekniske løsningene i verdenstoppen? Skjønnhet ligger som kjent i øynene som ser. En annen drivkraft kan kanskje være nyttehensynet? Hardangerbroen er drevet frem av lokale/regionale krefter som ønsket en bro. Punktum. Og vil ikke høyspentledningen også være nyttig? Utvilsomt, kanskje også nyttigere for flere enn broen vil være. Men med tidsavstand fra strømknapphet og utkoplinger er den nytten ikke lenger like konkret og direkte forestillbar for usakkyndige som fordelene av broen. Derfor er det en langt lavere terskel for protester mot tiltak for å sikre elkraftforsyningen enn for andre naturinngripende prosjekter. (Oljeutvinningen er en sak for seg, og der er jeg mindre på parti med utbyggerne.)

Protest som opplevelse

Ved utsiktene til en aksjon av typen sivil ulydighet mot linjebyggingen har mediene frisket opp tidligere aksjoner. Mardøla-aksjonen i 1970 (med 40-års jubelmarkering) og Alta-aksjonen i 1979, begge mot kraftutbygging som allikevel ble gjennomført. Dette sistnevnte er ikke et tema i intervjuene med veteranene. Derimot snakker de opprømt om hvor fantastisk opplevelsen var – det edle samholdet på rettferdighetens side, mønstringen mot den meningsløse, om ikke direkte fascistiske overmakten. På uveisomme steder i barsk natur ble ekte kameratskap og livslange nettverk formet. Her var både filosofiprofessorer og en

senere justisminister samlet i ulydighet mot makten. Og makten? Jo, Stortinget, den demokratiske makteliten, representert ved dens håndgangne utøvere i kraftforsyning og politi. Et skikkelig lærestykke som den tilkomne generasjon nå bør gripe sjansen til å føre videre.

Nessekongenes rike

Vårt land er en vanlig stat på papiret, men slik politikken speiler folkesjelen er det sentrale styret mer å forstå som en løs føderasjon av nessekonger. La gå at det i alle land vil være dragkamper mellom nasjonale og lokale interesser, men ingen andre land i vår del av verden har som oss opphøyet lokalinteressene til det politisk legitime, bærende element. I hvilket annet land vil man oppleve at en sittende statsråd (Navarsete) reiser rundt i landet for å fyre opp stemning mot hovedstaden på det rent menneskelige plan? Slikt er naturligvis meget skadelig ettersom det svekker vår evne til å møte de utfordringene som bare kan håndteres nasjonalt.

I dette perspektivet har oppslagene rundt kraftlinjen vært ganske nedslående. Mediene har uhemmet lagt opp til å projisere uenigheten i perspektiv av konflikt mellom by og land (Hardanger har naturen, Bergen trenger kraften), og mellom Vestlandet og hovedstaden, dvs. sentralstyret. Og her finner mediene rikelig med bidragsyttere for mer eller mindre foraktende betraktninger. De som har ansvaret, politisk og i forvaltningene, for å sikre helheten i landets forsyning av fornybar og ikke forurensende energi blir stående tomhendte. Hvem vil diskutere de reelle alternativene til høyspente overføringslinjer? Er det ikke nettopp uttrykk for hovedstadens elitearroganse bare å spørre slik?

- - -

Sikkert finns det alternative tekniske løsninger for krafttilførselen til Bergen. Hvilke de er og hva de vil koste vet ikke jeg. Men uansett, bak forkledningen i hardangersøm har sommerens oppslag og uttalelser rundt kraftledning over Hardangerfjorden vist sider ved folkesjelen som ikke alle er like stilige som forkledningen. 